

Rolnummer 346
Arrest nr. 4/93 van 21 januari 1993

A R R E S T

In zake : het beroep tot gedeeltelijke vernietiging van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 « relatif à l'aide à la jeunesse » (inzake hulpverlening aan de jeugd), ingesteld door de Ministerraad.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit voorzitter D. André en waarnemend voorzitter F. Debaedts, en de rechters K. Blanckaert, H. Boel, L. François, P. Martens en Y. de Wasseige, bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen, onder voorzitterschap van voorzitter D. André,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. *Onderwerp van de vordering*

In een verzoekschrift van 10 december 1991, dat bij op 11 december 1991 ter post aangetekende brief naar het Hof werd gestuurd en op 12 december 1991 ter griffie is ontvangen, vordert de Ministerraad, vertegenwoordigd door de Eerste Minister, met ambtswoning te 1000 Brussel, Wetstraat 16, de vernietiging, in het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 « relatif à l'aide à la jeunesse » (inzake hulpverlening aan de jeugd), bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 12 juni 1991 :

1. in artikel 15, eerste lid, van de woorden « ou judiciaire » (of rechterlijke);
2. in artikel 16, tweede lid, van de woorden « de plus de douze ans » (die meer dan twaalf jaar oud zijn);
3. van artikel 17, laatste lid;
4. in artikel 18, tweede lid, van de woorden « âgé de plus de quatorze ans » (die meer dan veertien jaar oud zijn) en « crime ou délit » (misdad of misdrijf);
5. van artikel 37, eerste lid;
6. van artikel 38, § 4, laatste lid;
7. in artikel 62, § 9, van de woorden « en ce compris les enfants des personnes dont la déchéance de l'autorité parentale est poursuivie » (met inbegrip van de kinderen van personen wier ontzetting van de ouderlijke macht wordt vervolgd).

II. *Rechtspleging*

Bij beschikking van 12 december 1991 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen reden was om de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet toe te passen.

Overeenkomstig artikel 76 van bovenvermelde wet is van het beroep kennisgegeven bij op 8 januari 1992 ter post aangetekende brieven, die op 9 en 10 januari 1992 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de voormelde bijzondere wet voorgeschreven bericht is in het *Belgisch Staatsblad* van 15 januari 1992 bekendgemaakt.

Bij beschikking van 19 februari 1992, gewezen op verzoek van de Franse Gemeenschapsexecutieve, heeft voorzitter I. Pétry de termijn waarbinnen die Executieve een memorie kon indienen, verlengd tot en met 9 maart 1992.

De Franse Gemeenschapsexecutieve, vertegenwoordigd door haar Minister van Onderwijs, met ambtswoning te 1040 Brussel, Notelaarsstraat 211, heeft bij op 6 maart 1992 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

Overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet is een afschrift van die memorie overgezonden bij op 13 maart 1992 ter post aangetekende brief, die op 16 maart 1992 aan de geadresseerde ter hand is gesteld.

De Ministerraad heeft bij op 15 april 1992 ter post aangetekende brief een memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 25 mei 1992 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest dient te worden gewezen, verlengd tot 11 december 1992.

Bij besluit van 15 september 1992 heeft het Hof beslist dat ten gevolge van de inruststelling van voorzitter I. Pétry en de benoeming van J. Wathelet tot voorzitter, rechter Y. de Wasseige in de zetel de plaats zal innemen die oorspronkelijk aan rechter J. Wathelet was toegewezen.

Bij beschikking van 27 oktober 1992 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en bepaald dat de zaak voorkomt op de terechtzitting van 26 november 1992.

Van die beschikking is aan de partijen kennisgegeven en zijn zij, evenals hun advocaten of vertegenwoordiger, van de datum van de terechtzitting op de hoogte gebracht bij op 28 oktober 1992 ter post aangetekende brieven, die op 29 en 30 oktober 1992 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Ten gevolge van de inruststelling van voorzitter J. Wathelet op 19 november 1992 vervult rechter D. André de functie van voorzitter; bij beschikking van 26 november 1992 heeft rechter F. Debaedts, waarnemend voorzitter in functie ten gevolge van de verhindering van voorzitter J. Delva, rechter P. Martens aangeduid om de zetel aan te vullen en heeft hij vastgesteld dat rechter Y. de Wasseige rechter D. André als verslaggever vervangt.

Op de terechtzitting van 26 november 1992

- zijn verschenen :

. de Ministerraad, vertegenwoordigd door M. Bertrand, adviseur bij de Kanselarij van de Eerste Minister en door L. De Leebeeck, adjunct-juridisch adviseur bij het Ministerie van Justitie;

. de Franse Gemeenschapsexecutieve, vertegenwoordigd door Mr. M. Uyttendaele en Mr. Ph. Coenraets, advocaten bij de balie te Brussel;

. hebben de rechters Y. de Wasseige en H. Boel verslag uitgebracht;

. zijn M. Bertrand en de voornoemde advocaten gehoord;

. is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd conform de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *In rechte*

Het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 en de aangevochten bepalingen ervan

Het decreet van 4 maart 1991 handelt over de hulpverlening aan de jeugd in de Franse Gemeenschap.

Titel I bevat een aantal definities en bepaalt het toepassingsgebied van het decreet.

Titel II is gewijd aan de rechten van de jongeren : hoofdstuk I ervan handelt over de algemene vrijwaring van die rechten en hoofdstuk II behandelt de vrijwaring van de rechten van de jongeren ten aanzien van wie een plaatsingsmaatregel is getroffen; in dat hoofdstuk worden de artikelen 15, eerste lid, 16, tweede lid, 17, laatste lid, en 18, tweede lid, aangevochten.

De titels III en IV zijn respectievelijk gewijd aan de rol en de samenstelling van de arrondissementsraad en de gemeenschapsraad voor hulpverlening aan de jeugd.

Titel V stelt, per arrondissement, de functie in van adviseur en directeur bij de hulpverlening aan de jeugd, en bepaalt hun opdracht.

Titel VI, gewijd aan de hulpverlenende maatregelen, bepaalt in hoofdstuk I de maatregelen die tot de bevoegdheid van de adviseur behoren en in hoofdstuk II de bevoegdheden van de jeugdrechtbank met betrekking tot hulpverlening aan de jeugd; in dat hoofdstuk II worden de artikelen 37, eerste lid, en 38, § 4, tweede lid, aangevochten.

Titel VII is gewijd aan de maatregelen tot hulpverlening aan verlaten kinderen.

Titel VIII handelt over de erkenning, respectievelijk van de niet-residentiële en de residentiële diensten (hoofdstuk I) en over de adoptie-instellingen (hoofdstuk II) alsmede over de toelagen.

De titels IX tot XIII bevatten een aantal algemene en financiële bepalingen, straf-, wijzigings-, opheffings- en overgangsbepalingen; in artikel 62, dat titel XII vormt, wordt § 9 aangevochten.

Titel XIV regelt de datum van inwerkingtreding van het decreet.

- A -

Het verzoekschrift

A.1. Volgens de Ministerraad zou artikel 5, § 1, II, 6, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 zijn geschonden :

in a), door artikel 37, eerste lid, van het decreet in zoverre het betrekking heeft op de juridische bekwaamheid van de jongere, aangelegenheid die is geregeld door het Burgerlijk Wetboek en de wetten die het aanvullen;

in c),

- door artikel 15, eerste lid, in zoverre het het nemen van een rechterlijke beslissing tot overplaatsing afhankelijk stelt van een omstandig verslag en aldus de modaliteiten voor het onderzoek van een zaak regelt;

- door artikel 37, eerste lid, in zoverre het aan sommige personen een vorderingsrecht toekent;

- door artikel 38, § 4, laatste lid, in zoverre het de procedure van homologatie voor de jeugdrechtbank regelt;

- door artikel 62, § 9, in zoverre het raakt aan de nationale bevoegdheid om de voorwaarden en de procedure inzake de ontzetting van de ouderlijke macht te bepalen;

- door artikel 17, laatste lid, in zoverre het voorschrijft dat aan de advocaat van de jongere de conclusies van het verslag en de sociale studie moeten worden medegedeeld op basis waarvan hij voor de rechtbank de herziening van de maatregel kan vragen;

welke artikelen, ieder wat het betreft, de procedure voor de jeugdrechtbank zouden regelen.

in d), door de artikelen 16 en 18 van het decreet in zoverre die artikelen zouden raken aan het vaststellen van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, hetzij dat die artikelen (16 en 18) de leeftijd van de minderjarige vanaf welke een dergelijke maatregel kan worden genomen, vastleggen, hetzij dat het (artikel 18) de aard van het misdrijf bepaalt waarvoor een of andere maatregel kan worden genomen;

in e), door artikel 62, § 9, van het decreet in zoverre het de aangelegenheid van de ontzetting van de ouderlijke macht zou regelen.

De memories

Ten aanzien van artikel 15

A.2.a. Primair ziet de Franse Gemeenschapsexecutieve het bij die bepaling voorgeschreven omstandig verslag niet als een procedureregule maar wel als een voorwaarde voor de uitoefening van de materiële bevoegdheid door de jeugdmagistraten; aangezien de Gemeenschappen voortaan bevoegd zouden zijn om de materiële bevoegdheid van de jeugdgerechten te regelen, zou die bepaling niet door bevoegdheidsoverschrijding zijn aangetast.

Subsidiair, in de veronderstelling dat het Hof van oordeel zou zijn dat het om een procedureregule gaat, betoogt de Executieve dat de voorwaarden voor de toepassing van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, zoals gewijzigd op 8 augustus 1988, ten deze zijn vervuld en zij verwijst naar de rechtspraak van

het Hof terzake.

Volgens haar is het vereiste van een omstandig verslag, dat ertoe strekt de minderjarige in de Franse Gemeenschap meer rechten te geven, enerzijds geen domein dat een homogene behandeling op nationaal vlak vereist en, anderzijds heeft het slechts een marginale weerslag op de procedureregels, aangezien het latere verloop van die procedure, nadat het verslag is neergelegd, er niet door wordt gewijzigd; tot slot zou de bepaling, die een grotere controle op de overplaatsingen tussen instellingen wil verzekeren, nodig zijn voor de uitoefening van de gemeenschapsbevoegdheid inzake jeugdbescherming.

A.2.b. Primair betwist de Ministerraad van zijn kant de analyse die van artikel 15 van het decreet is gemaakt en stelt dat die bepaling de materiële bevoegdheid van de jeugdrechtbanken niet raakt; voor het overige betoogt hij dat de bevoegdheid die door de bijzondere wetgever inzake de procedureregels aan de centrale Staat is voorbehouden, zulk een verschillende behandeling juist uitsluit en dat overigens de noodzaak niet is aangetoond van een inbreuk op dat bevoegdheidsvoorbehoud door de Gemeenschap.

Aangezien die bepaling is aangenomen (cfr. parlementaire voorbereiding) « om een einde te maken aan de onwettige praktijk van vermomde disciplinaire overplaatsingen die door residentiële diensten worden georganiseerd, soms zelfs buiten het weten van de plaatsingsoverheid », zou het optreden van de Gemeenschapswetgever in de gerechtelijke procedure niet noodzakelijk zijn om dat doel te bereiken.

Ten aanzien van artikel 16

A.3.a. De Franse Gemeenschapsexecutieve herinnert er in de eerste plaats aan dat de Gemeenschappen in beginsel bevoegd zijn voor de jeugdbescherming en dat derhalve de uitzonderingen op die bevoegdheid volgens haar restrictief moeten worden uitgelegd. Zij betwist dat de leeftijdsvoorwaarde (meer dan twaalf jaar oud) tot doel heeft maatregelen vast te stellen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd : volgens haar doet die voorwaarde geenszins afbreuk aan de plaatsingsmaatregel en heft zij die zeker niet op aangezien die maatregel van toepassing kan blijven in een privé--instelling; die leeftijdsvoorwaarde zou eerder als een voorwaarde voor toelating tot de plaatsingsinstellingen dan als een modaliteit van een plaatsingsmaatregel moeten worden beschouwd. In die zin zou artikel 16 dus onder de bevoegdheid van de Gemeenschap vallen.

In de veronderstelling dat het Hof die stelling niet zou volgen, is de Franse Gemeenschapsexecutieve subsidiair van mening dat ten deze ook de voorwaarden voor de toepassing van artikel 10 zijn vervuld.

A.3.b. De Ministerraad betwist die interpretatie van artikel 16. Volgens hem is de leeftijd vanaf welke een maatregel kan worden toegepast een element van de maatregel en hij verwijst daarbij naar een arrest van het Hof (nr. 2/92) volgens hetwelk de nationale wetgever bevoegd is gebleven om de inhoud te bepalen van maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd; zoals de duur een element van de inhoud van die maatregelen is, zo is het ook voor de leeftijd vanaf welke een maatregel kan worden toegepast. « Bepalingen opleggen betreffende de leeftijd vanaf welke een maatregel kan worden toegepast is » volgens hem « nu precies een vervorming van die maatregel » en is daarom een bevoegdheidsoverschrijding.

Overigens betwist de Ministerraad dat de theorie van de impliciete bevoegdheden kan worden toegepast : de weerslag van zulk een toepassing zou niet marginaal zijn aangezien de maatregelen die worden genomen ten aanzien van een minderjarige die minder dan twaalf jaar oud is, enkel nog in een privéinstelling ten uitvoer zouden kunnen worden gelegd, zonder dat de Executieve bepaalt op welke manier die leeftijdsoverweging noodzakelijk is voor de organisatie van de plaatsingsinstellingen.

Ten aanzien van artikel 17, laatste lid

A.4.a. Volgens de Franse Gemeenschapsexecutieve kan de mededeling, aan de advocaat van de jongere, van de conclusies van het medisch-psychologisch verslag - eventuele grond voor een herzieningsaanvraag - niet als een procedureregule worden beschouwd aangezien de zaak op dat ogenblik nog niet bij de jeugdrechtbank aanhangig is en de rechtbank waarschijnlijk de conclusies van dat verslag niet heeft gevraagd.

A.4.b. De Ministerraad betwist dat chronologisch argument en stelt dat « de door de rechter bevolen plaatsingsmaatregel een voorlopige maatregel kan zijn die geldt voor de voorbereidende fase van het eindvonnis en dat derhalve de tijdens die periode overgezonden stukken als procedurestukken moeten worden beschouwd ». De Gemeenschappen zouden overigens de naleving van de rechten van de verdediging niet kunnen verzekeren door de rechtspleging voor de jeugdgerechten te regelen.

Ten aanzien van artikel 18

A.5.a. De Franse Gemeenschapsexecutieve verwijst hoofdzakelijk naar de argumenten die zij ten aanzien van artikel 16 heeft aangevoerd en herhaalt dat het vaststellen van een leeftijdsvoorwaarde (ouder dan veertien jaar) en het bepalen van de aard van de overtreding (misdad of misdrijf) moeten worden beschouwd als voorwaarden om tot de openbare instellingen te worden toegelaten, die aan een bepaald pedagogisch project beantwoorden, en niet als het vaststellen van maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd.

A.5.b. De Ministerraad verwijst eveneens naar het antwoord dat hij in verband met artikel 16 heeft gegeven.

Ten aanzien van artikel 37, eerste lid

A.6.a. Volgens de Franse Gemeenschapsexecutieve valt het toekennen van het recht om in rechte te treden aan een minderjarige die meer dan veertien jaar oud is, in zoverre het de bevoegdheid *ratione personae* van de jeugdrechtbanken uitbreidt, binnen het kader van de principiële bevoegdheid van de Gemeenschappen terzake, zoals hierboven in herinnering is gebracht. Overigens betwist zij dat de bekwaamheid om in rechte treden een aangelegenheid is die uitsluitend door het Burgerlijk Wetboek wordt geregeld; wanneer de Gemeenschappen op het terrein van de nationale bevoegdheid komen, zou dat in ieder geval gericht, marginaal en noodzakelijk zijn en volgens de Executieve kunnen worden gedekt door artikel 10 van de bijzondere wet.

A.6.b. De Ministerraad betwist van zijn kant dat de voorwaarden voor de toepassing van artikel 10 van de bijzondere wet ten deze zouden zijn vervuld en verwijst naar de argumenten die hij subsidiair in verband met artikel 15 heeft uiteengezet.

Ten aanzien van artikel 38, § 4, laatste lid

A.7.a. De Franse Gemeenschapsexecutieve herinnert aan haar principiële bevoegdheid om de materiële bevoegdheid van de jeugdgerechten te bepalen en verwijst bovendien naar arrest nr. 40/91 van het Hof, waarin wordt erkend dat de Gemeenschappen bevoegd zijn om een termijn vast te stellen voor de maatregelen die door de jeugdrechtbanken kunnen worden genomen; zij herhaalt dat de voorwaarden voor de toepassing van artikel 10 ten deze in ieder geval zijn vervuld en verwijst ook naar de argumenten die bij artikel 15 zijn uiteengezet.

A.7.b. De Ministerraad verwijst van zijn kant naar zijn oorspronkelijk verzoekschrift.

Ten aanzien van artikel 62, § 9

A.8.a. De Franse Gemeenschapsexecutieve herinnert aan het algemeen karakter (ten aanzien van alle jongeren « wie zij ook zijn ») van haar bevoegdheid inzake jeugdbescherming en stelt « dat men zich redelijkerwijze kan afvragen waarom het decreet ten aanzien van kinderen tegen wier ouders een geding tot ontzetting uit de ouderlijke macht hangende is, geen maatregelen zou kunnen afschaffen die reeds werden afgeschaft ten aanzien van andere jongeren »; overigens vreest de Franse Gemeenschapsexecutieve dat, wanneer de stelling van de Ministerraad zou worden gevolgd, het voor de gerechtelijke overheden zou volstaan een procedure tot ontzetting van het ouderlijk gezag in gang te zetten om de toepassing van de gemeenschapswetgeving te belemmeren, wat volgens de Executieve het beginsel van de evenredigheid in de uitoefening van de bevoegdheden, waarop door het Hof is gewezen, zou schenden.

A.8.b. Ook ten aanzien van die bepaling verwijst de Minis terraad naar zijn oorspronkelijk verzoekschrift.

- B -

B.1. Volgens artikel 59*bis*, § 2*bis*, van de Grondwet, regelen de Gemeenschappen, ieder wat haar betreft, de persoonsgebonden aangelegenheden, die worden vastgesteld bij een met een bijzondere meerderheid aangenomen wet.

Artikel 5, § 1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1988, vermeldt bij de persoonsgebonden aangelegenheden :

« 6° De jeugdbescherming, met inbegrip van de sociale bescherming en de gerechtelijke bescherming, maar met uitzondering van :

a) de burgerrechtelijke regels met betrekking tot het statuut van de minderjarigen en van de familie, zoals die vastgesteld zijn door het Burgerlijk Wetboek en de wetten tot aanvulling ervan;

b) de strafrechtelijke regels waarbij gedragingen die inbreuk plegen op de jeugdbescherming, als misdrijf worden omschreven en waarbij op die inbreuken straffen worden gesteld, met inbegrip van de bepalingen die betrekking hebben op de vervolgingen, onverminderd artikel 11;

c) de organisatie van de jeugdgerechten, hun territoriale bevoegdheid en de rechtspleging voor die gerechten;

d) de opgave van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd;

e) de ontzetting uit de ouderlijke macht en het toezicht op de gezinsbijslag of andere sociale uitkeringen. »

Wat de aangevochten bepalingen betreft

Ten aanzien van artikel 15

B.2.a. Artikel 15 van het decreet van 4 maart 1991 bepaalt als volgt :

« Elke beslissing tot overplaatsing van een jongere van een residentiële dienst naar een andere wordt genomen door de administratieve of de rechterlijke overheid die de plaatsing heeft uitgevoerd. De beslissing wordt genomen na onderzoek van een omstandig verslag waarvan een afschrift ook aan de bevoegde administratie wordt gezonden.

De overplaatsing van een jongere die de in artikel 7, lid 1, bedoelde hulp geniet, mag, behalve om geneeskundige of veiligheidsredenen, alleen met de toestemming van de personen bedoeld in dezelfde bepaling worden uitgevoerd.

Behalve in spoedeisende gevallen, wordt de jongere op gepaste wijze op de hoogte gebracht van de redenen voor zijn overplaatsing en van de kenmerken van zijn nieuw opvangmilieu. »

B.2.b. Volgens de Ministerraad zou het eerste lid, in zoverre het bepaalt dat de rechterlijke overheid die een jongere van een residentiële dienst overplaatst naar een andere dat slechts kan doen na onderzoek van een omstandig verslag, van dat verslag een procedurestuk maken en aldus de manier regelen waarop een zaak moet worden onderzocht; zodoende zou het een schending

inhouden van artikel 5, § 1, II, 6°, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, krachtens hetwelk de rechtspleging voor de jeugdgerechten tot de bevoegdheid van de nationale wetgever blijft behoren.

B.3.a. Naar luid van de nieuwe bepaling van artikel 5, § 1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, zoals gewijzigd bij de bijzondere wet van 8 augustus 1988, omvat de jeugdbescherming zowel de gerechtelijke bescherming als de sociale bescherming.

Volgens die bepaling vermogen de Gemeenschappen, onverminderd de *litterae* d) en e), de jeugdbeschermingsmaatregelen vast te stellen en, in de uitoefening van hun bevoegdheden, de materiële bevoegdheid van de jeugdgerechten te wijzigen.

B.3.b. Naar luid van de parlementaire voorbereiding van het decreet (*Doc. C.C.F.*, (1990-1991), nr. 165/1, p. 17), heeft de aangevochten bepaling tot doel « een einde te maken aan de onwettige praktijk van vermomde disciplinaire overplaatsingen die door residentiële diensten worden georganiseerd, soms zelfs buiten het weten van de plaatsingsoverheid ». Door het opstellen van een omstandig verslag te eisen dat in aanmerking moet worden genomen door de overheid die tot overplaatsing beslist, wil de wetgever zich ervan verzekeren dat « de plaatsing van een jongere in een andere, beter geschikte opvangdienst gelet op de gegeven omstandigheden verkieslijk blijkt (*ibidem*) ».

De Gemeenschappen kunnen, bij de tenuitvoerlegging van de onder B.3.a bedoelde bevoegdheden, de naleving van grondvoorwaarden die met name door het belang van de jongere zijn ingegeven, insluiten; daaruit vloeit voort dat de decreetgever een beslissing tot overplaatsing van een residentiële dienst naar een andere terecht afhankelijk kan maken van de vaststelling, door de jeugdrechtbank, van de gegrondheid ervan, rekening houdend met de omstandigheden die eigen zijn aan elk dossier.

B.4.a. Door voor te schrijven dat de redenen voor de aanvraag tot overplaatsing worden uiteengezet in een omstandig verslag dat wordt opgesteld door de residentiële dienst die de jongere zou moeten verlaten, beperkt de decreetgever, door te voorzien in een nauwkeurig bepaalde onderzoeksvorm, evenwel de manier waarop de voormelde grondvoorwaarde moet worden vastgesteld en regelt aldus de rechtspleging voor de jeugdrechtbank die, krachtens artikel 5, § 1, II, 6°, c),

van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, tot de bevoegdheid van de nationale wetgever behoort.

B.4.b. Overeenkomstig artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 kunnen de Gemeenschappen, voor zover dit noodzakelijk is voor de uitoefening van hun bevoegdheden, een aangelegenheid regelen die in beginsel tot de bevoegdheid van de Staat behoort, hetzij krachtens een uitdrukkelijk in de wet geformuleerd voorbehoud - wat ten deze het geval is -, of op grond van zijn residuaire bevoegdheid. Om bestaanbaar te zijn met het door de bijzondere wet ingestelde systeem van de exclusieve bevoegdheden, is een beroep op artikel 10 van die wet evenwel slechts toelaatbaar op voorwaarde dat de voorbehouden aangelegenheid zich tot een gedifferentieerde regeling leent en dat de weerslag op die voorbehouden aangelegenheid slechts marginaal is.

In zoverre artikel 15, eerste lid, van het decreet de overplaatsing, bij rechterlijke beslissing, van een jongere van een residentiële dienst naar een andere afhankelijk stelt van een verslag, blijft het binnen het toepassingskader van artikel 10.

De decreetgever kon van mening zijn dat die bepaling, om de onder B.3.b uiteengezette redenen, noodzakelijk was voor de uitoefening van zijn bevoegdheid. Overigens moet de weerslag op de rechtspleging voor de jeugdrechtbank marginaal worden geacht, aangezien geen enkel essentieel element ervan door de gemeenschapsbepaling wordt geraakt.

Artikel 15 beperkt immers in geen enkel opzicht de beoordelingsbevoegdheid van de rechter wat de opportuniteit van de overplaatsing betreft. Het legt enkel het opstellen van een verslag op vóór iedere beslissing tot overplaatsing van een jongere van een residentiële dienst naar een andere. Het heeft geen betrekking op de overplaatsingen van of naar inrichtingen die behoren tot de groep van de overheidsinstellingen.

Bijgevolg is artikel 15, eerste lid, niet door bevoegdheidsoverschrijding aangetast.

Ten aanzien van de artikelen 16 en 18

B.5.a. Artikel 16 van het decreet bepaalt :

« De Executieve stelt het algemeen reglement van de groep overheidsinstellingen vast. Een exemplaar van het algemeen reglement en van het reglement eigen aan de instelling, wordt aan iedere jongere bij zijn opneming overhandigd.

De toegang tot de in lid 1 bedoelde instellingen is voorbehouden aan jongeren die meer dan twaalf jaar oud zijn en die, omdat ze wegens een als misdrijf omschreven feit worden vervolgd, worden geplaatst ter uitvoering van artikel 37, 4°, van artikel 41 of van artikel 49 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming.

De groep overheidsinstellingen kan niet weigeren een bij toepassing van lid 2 geplaatste jongere op te vangen om een andere reden dan gebrek aan plaats. »

Artikel 18 bepaalt wat volgt :

« De opvang in een gesloten milieu kan alleen worden toevertrouwd aan een instelling die tot de groep overheidsinstellingen behoort.

Deze opvang is voorbehouden aan de jongere die meer dan veertien jaar oud is en die wordt vervolgd wegens een als misdrijf omschreven feit, en die wordt geplaatst ter uitvoering van een rechterlijke beslissing die een dergelijke plaatsing uitdrukkelijk voorschrijft.

De Executieve geeft aan de betrokken instelling de middelen om haar pedagogische en opvoedingstaak te kunnen vervullen. »

B.5.b. Volgens de Ministerraad wordt artikel 5, § 1, II, 6°, d), dat « de opgave van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd » aan de nationale wetgever voorbehoudt, geschonden :

- door artikel 16, tweede lid, van het decreet in zoverre het, door de toegang tot de groep overheidsinstellingen voor te behouden aan jongeren die meer dan twaalf jaar oud zijn, de draagwijdte van artikel 37, 4°, van de wet van 8 april 1965 zou beperken en een essentieel aspect van de maatregel, met name de leeftijdscategorie waarop hij van toepassing kan zijn, zou regelen;

- door artikel 18, tweede lid, in zoverre het, door de opvang in een gesloten milieu in de overheidsinstellingen voor jeugdbescherming van de Franse Gemeenschap voor te behouden aan minderjarigen die meer dan veertien jaar oud zijn en die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, twee essentiële aspecten van de maatregel, namelijk de leeftijdscategorie waarop hij van toepassing is en de aard van de door de minderjarige begane overtreding, zou regelen.

B.6. Krachtens artikel 5, § 1, II, 6°, d), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, zoals gewijzigd bij de bijzondere wet van 8 augustus 1988, is de nationale overheid, op het vlak van de gerechtelijke jeugdbescherming, bevoegd gebleven voor de « opgave van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd », hetgeen impliceert dat de nationale overheid de inhoud van die maatregelen vaststelt, alsmede de voorwaarden waarin zij kunnen worden genomen.

Met name het vaststellen van de leeftijd vanaf welke die maatregelen kunnen worden toegepast, en de keuze van de categorieën van misdrijf die ze verantwoorden, vormen elementen van die vaststelling. De artikelen 16, tweede lid, en 18, tweede lid, van het aangevochten decreet regelen, in zoverre zij die twee elementen bepalen, een aangelegenheid die onder de uitsluitende bevoegdheid van de nationale wetgever valt. In die mate zijn zij dus door bevoegdheidsoverschrijding aangetast.

B.7. Aangezien het middel gegrond is, dienen in artikel 16, tweede lid, de woorden « die meer dan twaalf jaar oud zijn » en in artikel 18, tweede lid, de woorden « die meer dan veertien jaar oud is » en « wegens een als misdaad of misdrijf omschreven feit » te worden vernietigd.

Ten aanzien van artikel 17

B.8.a. Artikel 17 van het decreet bepaalt wat volgt :

« Over ieder jongere die voor een periode die langer is dan vijfenveertig dagen aan de groep overheidsinstellingen wordt toevertrouwd, wordt een medisch-psychologisch verslag opgemaakt door de pluridisciplinaire ploeg van de instelling die hem opvangt.

De Executieve bepaalt de samenstelling van de pluridisciplinaire ploeg. Zij bepaalt eveneens de rubrieken die het medisch-psychologisch verslag moet omvatten.

Binnen vijfenzeventig dagen na de datum van opvang, wordt dat verslag aan de plaatsingsoverheid en aan de bevoegde administratie medegedeeld. Het wordt door driemaandelijke verslagen aangevuld.

Over iedere jongere die voor een periode die langer is dan vijfenveertig dagen aan de groep overheidsinstellingen wordt toevertrouwd, wordt een sociale studie gemaakt door de sociale afdeling van de dienst voor gerechtelijke bescherming. De Executieve bepaalt de rubrieken die de sociale studie moet omvatten.

Binnen vijftien dagen na de datum van opvang, wordt die studie aan de plaatsingsoverheid en aan de bevoegde administratie medegedeeld. Ze wordt door driemaandelijke studies aangevuld.

De advocaat van de jongere ontvangt de conclusies van het medisch-psychologisch verslag en van de sociale studie, op grond waarvan hij een herziening van de maatregel kan aanvragen. »

B.8.b. Volgens de Ministerraad staat het zesde lid van die bepaling « in feite gelijk met een procedureregel », die krachtens artikel 5, § 1, II, 6°, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 uitsluitend door de nationale wetgever kan worden genomen.

B.9. Volgens de parlementaire voorbereiding van het decreet (*Doc. C.C.F.*, 1990-1991), nr. 165/1 (memorie van toelichting, p. 18), « dient erover te worden gewaakt dat de plaatsing van elke jongere verantwoord is, met name in het licht van zijn persoonlijkheid. Daarom moet door de multidisciplinaire ploeg van de instelling een medisch-psychologisch verslag worden opgemaakt ten einde elke verkeerde plaatsing op te sporen, waarvan de gevolgen in strijd zouden zijn met het nagestreefde doel. ... Om dezelfde reden is ook voorzien ... een sociale studie door de sociale afdeling van de dienst voor gerechtelijke bescherming ».

Die bepaling maakt deel uit van een geheel van bepalingen van het decreet die, volgens de gemeenschapswetgever, ertoe strekken de naleving van de fundamentele rechten van de jongeren te waarborgen; aldus, volgens de memorie van toelichting (p. 6) « stelt het decreet een aantal waarborgen in wat de naleving van de rechten van de verdediging van de jongere betreft ... Die waarborgen hebben onder meer betrekking op het recht om te worden ingelicht, te worden gehoord, zijn persoonlijk standpunt mee te delen en zijn filosofische, politieke en religieuze overtuiging nageleefd te zien; ... het heeft in het bijzonder aandacht voor de situatie van de jongeren die worden geplaatst en organiseert voor hen - ook voor de delinquente jongeren - een reeks waarborgen die strenger zijn naarmate hun plaatsing een gesloten karakter heeft ».

B.10. Evenwel legt artikel 17, zesde lid, van het decreet helemaal niet het vereiste van nieuwe stukken op waarvan de mededeling de ontvankelijkheid van een herzieningsaanvraag zou bepalen. Het beperkt er zich toe aan de betrokken diensten de verplichting op te leggen om inlichtingen aan de advocaat van de jongere te geven. Het houdt dus geen procedureregels in die tot de bevoegdheid van de nationale wetgever behoort krachtens artikel 5, § 1, II, 6°, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

Het middel is niet gegrond.

Ten aanzien van artikel 37, § 1

B.11. Artikel 37 van het decreet bepaalt wat volgt :

« De jeugdrechtbank neemt kennis van de betwistingen betreffende de toestemming in, de weigering van of de nadere regels voor de toepassing van een individuele hulpverlenende maatregel, die vóór haar worden gebracht hetzij door één van de personen die de ouderlijke macht uitoefenen of die de jongere in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, hetzij door de jongere boven de leeftijd van veertien jaar. De jeugdrechtbank maakt een einde aan de betwisting door de partijen tot overeenstemming te brengen.

Indien de verzoening faalt, beslecht de jeugdrechtbank de voor haar gebrachte betwisting.

De beslissing van de jeugdrechtbank levert geen beletsel op voor het treffen en uitvoeren van een schikking die, later tussen de partijen tot stand gekomen, afwijkt van de rechterlijke beslissing. Die schikking kan aan de jeugdrechtbank worden medegedeeld. »

B.12. Volgens de Ministerraad schendt het eerste lid artikel 5, § 1, II, 6°, a) en c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 doordat het de procedure zou regelen door een vorderingsrecht toe te kennen aan sommige personen en doordat het de bekwaamheid van de minderjarige boven de leeftijd van veertien jaar zou wijzigen.

B.13. Naar luid van artikel 5, § 1, II, 6°, a), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1988, is de nationale wetgever bevoegd gebleven inzake «de burgerrechtelijke regels met betrekking tot het statuut van de minderjarigen en van de familie, zoals die vastgesteld zijn door het Burgerlijk Wetboek en de wetten tot aanvulling ervan». Die formulering, ingevoerd bij de wet van 8 augustus 1988, heeft de woorden «aangelegenheden ressorterende onder het burgerlijk recht », die vroeger gebruikt werden, vervangen.

Artikel 37, eerste lid, van het decreet, in zoverre het aan de minderjarige boven de leeftijd van veertien jaar het recht toekent zich tot de jeugdrechtbank te wenden, heeft een weerslag op het statuut van de minderjarige vanuit het oogpunt van het gerechtelijk recht en niet vanuit het oogpunt van het familierecht.

In zoverre het middel steunt op de schending van de voormelde bepaling, is het niet gegrond.

B.14. De Gemeenschappen kunnen voortaan de materiële bevoegdheid van de jeugdgerechten wijzigen. De bevoegdheid om kennis te nemen van betwistingen betreffende de toekenning, de weigering en de toepassingsmodaliteiten van individuele hulpverlenende maatregelen, houdt de bevoegdheid in om de personen aan te wijzen die partij kunnen zijn bij die betwistingen.

Het middel is niet gegrond, in zoverre het de schending aanvoert van artikel 5, § 1, II, 6°, c), van de bijzondere wet.

Ten aanzien van artikel 38, § 4

B.15.a. Artikel 38 van het decreet bepaalt wat volgt :

« § 1. De jeugdrechtbank neemt kennis van de maatregelen die te nemen zijn ten aanzien van een kind, zijn gezin of zijn leefgenoten, wanneer de lichamelijke of psychische integriteit van een kind bedoeld in artikel 2, lid 1, 2°, thans ernstig bedreigd is, en wanneer één van de personen die de ouderlijke macht uitoefenen of die het kind in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, de hulp van de adviseur weigert of die hulp niet benut.

§ 2. De lichamelijke of psychische integriteit wordt beschouwd als ernstig bedreigd, ofwel wanneer het kind gewoonlijk en herhaaldelijk gedragingen heeft die deze werkelijk en rechtstreeks bedreigen, hetzij wanneer het kind het slachtoffer is van ernstige nalatigheid, mishandeling, misbruik van gezag of seksuele misbruiken, die deze rechtstreeks en werkelijk bedreigen.

§ 3. De jeugdrechtbank kan, na te hebben vastgesteld dat het noodzakelijk is dwangmaatregelen te nemen in de gevallen bedoeld in de §§ 1 en 2 :

1° het kind, zijn gezin en zijn leefgenoten of één van hen onderwerpen aan richtlijnen of aan een begeleiding van educatieve aard;

2° in uitzonderlijke omstandigheden, beslissen dat aan het kind een tijdelijke huisvesting buiten zijn familiaal leefmilieu wordt verleend met het oog op zijn behandeling, zijn opvoeding, het

onderwijs dat hij moet volgen, of zijn beroepsopleiding;

3° het kind dat meer dan zestien jaar oud is de mogelijkheid bieden om zelfstandig of onder toezicht te verblijven, en zich te laten inschrijven in het bevolkingsregister van die verblijfplaats.

Deze maatregelen worden aangewend door de directeur, bijgestaan door de dienst voor gerechtelijke bescherming, overeenkomstig artikel 7, lid 2.

§ 4. Met inachtneming van artikel 7, lid 2, is de directeur er niet toe gehouden noch de toestemming van het kind boven de leeftijd van veertien jaar noch die van de persoon wiens vroegere weigering werd vastgesteld door de jeugdrechtbank krachtens § 1, te krijgen, om de toepassing van de maatregel te wijzigen binnen de perken bepaald door de jeugdrechtbank krachtens § 3.

De directeur kan een andere maatregel overwegen waarmee de partijen het eens zijn. Hij brengt er de jeugdrechtbank en de adviseur van op de hoogte. De homologatie van de overeengekomen maatregel door de jeugdrechtbank maakt een einde aan de gevolgen van de rechterlijke beslissing. Zodra de homologatie is doorgevoerd, kan de nieuwe maatregel die de toestemming van de partijen heeft gekregen, door de adviseur worden toegepast. De rechtbank kan alleen de homologatie weigeren indien de overeengekomen maatregel strijdig is met de openbare orde. »

B.15.b. Volgens de Ministerraad schendt artikel 38, § 4, laatste lid, door te bepalen dat de homologatie een einde maakt aan de rechterlijke beslissing en dat de nieuwe beslissing vanaf de homologatie in werking kan worden gesteld, artikel 5, § 1, II, 6°, c), van de bijzondere wet, in zoverre het aldus de homologatieprocedure regelt.

B.16. Door die homologatie voor te schrijven en door de uitvoering van de overeenkomst daarvan afhankelijk te stellen, heeft de gemeenschapswetgever geenszins de homologatieprocedure geregeld, die hoofdzakelijk de vorm van het verzoekschrift, de saisine of niet-saisine van het openbaar ministerie, de aan de magistraat toegekende termijn om uitspraak te doen, of het bestaan van middelen van beroep omvat, doch niet de grondvoorwaarden omvat inzake het bestaan en de inhoud van de overeenkomst.

Het middel is niet gegrond.

Ten aanzien van artikel 62, § 9

B.17.a. Artikel 62, § 9, van het decreet bepaalt wat volgt :

« De artikelen 52 en 53 van dezelfde wet worden opgeheven voor wat betreft de

minderjarigen in gevaar, hen tegen wie ouderlijke klachten wegens wangedrag zijn ingediend en hen die bedelend of zwervend worden aangetroffen, met inbegrip van de kinderen van personen wier ontzetting van de ouderlijke macht wordt vervolgd. »

B.17.b. Volgens de Ministerraad schendt die bepaling artikel 5, § 1, II, 6°, c) en e), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, die aan de nationale overheid de bevoegdheid voorbehoudt om zowel de voorwaarden als de te volgen procedure inzake de ontzetting van het ouderlijk gezag vast te stellen; artikel 62, § 9, zou op het terrein van de nationale bevoegdheid komen door ten aanzien van de kinderen van personen wier ontzetting van het ouderlijk gezag wordt vervolgd, de in de artikelen 52 en 53 van de wet van 8 april 1965 beoogde voorlopige maatregelen en plaatsingen op te heffen.

B.18.a. Uit artikel 5, § 1, II, 6°, e), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1988, blijkt dat de nationale overheid bevoegd is gebleven voor onder meer « de ontzetting uit de ouderlijke macht ».

De bijzondere wetgever heeft dus gewild dat alle regels die, in het kader van een procedure van ontzetting, noodzakelijk zijn om het belang van het kind te vrijwaren, nationaal blijven.

B.18.b. De artikelen 52 en 53 van de wet van 8 april 1965 omvatten dergelijke regels; aangezien de procedure van ontzetting van het ouderlijk gezag een lange procedure is die onderzoeksmaatregelen noodzakelijk maakt, vereist de afwachting van het vonnis ten gronde vaak voorlopige maatregelen die in die bepalingen zijn voorgeschreven. In zoverre zij kunnen worden toegepast in het kader van de procedure van ontzetting, dienen die maatregelen te worden geacht onder de uitsluitende bevoegdheid van de nationale wetgever te vallen krachtens artikel 5, § 1, II, 6°, e), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

Het stond dus niet aan de decreetgever ze op te heffen ten aanzien van « de kinderen van personen wier ontzetting van de ouderlijke macht wordt vervolgd ». In zoverre het middel de schending van artikel 5, § 1, II, 6°, e), van de bijzondere wet aanvoert, is het gegrond.

B.19. Aangezien het middel dat is afgeleid uit de schending van artikel 5, § 1, II, 6°, c), niet tot een ruimere vernietiging aanleiding kan geven, dient het niet te worden onderzocht.

Om die redenen,

Het Hof

vernietigt in het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 « relatif à l'aide à la jeunesse » (inzake hulpverlening aan de jeugd)

- in artikel 16, tweede lid, de woorden « de plus de douze ans » (die meer dan twaalf jaar oud zijn);

- in artikel 18, tweede lid, de woorden « âgé de plus de quatorze ans » (die meer dan veertien jaar oud is) en « pour un fait qualifié crime ou délit » (wegens een als misdraad of misdrijf omschreven feit);

- in artikel 62, § 9, de woorden « en ce compris les enfants de personnes dont la déchéance de l'autorité parentale est poursuivie » (met inbegrip van de kinderen van personen wier ontzetting van de ouderlijke macht wordt vervolgd);

verwerpt het beroep voor het overige.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 21 januari 1993 door voormelde zetel waarin rechter P. Martens, wettig verhinderd, voor onderhavige uitspraak vervangen is door rechter M. Melchior.

De griffier,

De voorzitter,

H. Van der Zwalmen

D. André